

Nagieb Khaja

Foto: Henrik Ipsen

Født i 1979 i Danmark som søn af afghanske forældre. Uddannet som journalist fra Syddansk Universitet (2004). Har efter sin uddannelse arbejdet som journalist og dokumentarist på både DR og TV2, ligesom hans film og rapporter ofte bringes på udenlandske tv-stationer som f.eks. BBC og Al-Jazeera. Siden 2007 medstifter af og medlem af organisationen *Responsible Press*, som uddanner journalister, lærere og elever til at forstå og undgå stereotyper i medierne. Han har modtaget flere danske og udenlandske priser for sine dokumentarfilm.

Filmografi

Tilbage til slagmarken (2006, TV2, *Dags Dato*)

Drabet på Rust (2006, DR2)

Terrorist ved et tilfælde (2009, sammen med Miki Mistrati)

Måske uskyldig (2009)

Dømt for terror (2010, sammen med Miki Mistrati og Christian Sønderby Jepsen)

Mit Afghanistan (2012)

Fra bandekrig til Jihad (2013, DR2, engelsk titel, *Abdes' War*)

Gaza under Siege (2014, Al Jazeera English):

<http://www.aljazeera.com/programmes/specialseries/2014/08/gaza-under-siege-2014813135919182905.html>

Bomb Run Aleppo (2014, Al Jazeera English):

<http://www.aljazeera.com/programmes/peopleandpower/2014/10/bomb-run-aleppo-201410672020778205.html>

The Rise of British Jihadists in Syria (2014, *Vice News*): https://www.vice.com/en_uk/video/the-rise-of-british-jihadists-in-syria-454

European jihadi: The Danish Gangster Who Joined the Syrian Frontline (The Guardian, July 2014):

<http://www.theguardian.com/world/video/2014/jul/07/european-jihadi-danish-gangster-joined-syrian-frontline-video>

This is Taliban Country (2014, Al Jazeera English, *Fault Lines*):

<http://www.aljazeera.com/programmes/faultlines/2014/04/taliban-country-20144108610575181.html>.

On the Front Lines with the Taliban (2014, Al Jazeera US, *Fault Lines*):

<http://www.aljazeera.com/programmes/faultlines/2014/04/front-lines-with-taliban-201449101944519989.html>

Inside the Taliban (2014, BBC, *Panorama*): <http://www.bbc.co.uk/programmes/b04mm88n>

Krigens glemte familier (2015, DR2)

Embedded in Northern Afghanistan: The Resurgence of the Taliban (2015, *Vice News*):

<https://news.vice.com/video/embedded-in-northern-afghanistan-the-resurgence-of-the-taliban>

One Day in Charkh (2015, Al Jazeera America):

<http://www.aljazeera.com/programmes/faultlines/2015/11/day-charkh-151124112422190.html>

People & Power – Western Jihadis in Syria (2015, Al Jazeera, English, *Fault Lines*):

<http://www.aljazeera.com/programmes/peopleandpower/2015/03/western-jihadis-syria-150304102807466.html>

Dagbog fra Syrien/Syrien: Den brændte jord (2016)

Under Russia's Fist (2016, Al Jazeera English, *Fault Lines*):

<http://www.aljazeera.com/programmes/peopleandpower/2016/02/syria-russia-fist-160225053929748.html>

Syria's White Helmets (2016, Al Jazeera English, *Witness*):

<http://www.aljazeera.com/programmes/witness/2016/08/syria-white-helmets-160812150421487.html>

Priser

German Marshall Memorial Fellowship, "Future European Leaders" 2008

Youth Jury Award, Odense Film Festival 2009 for *Terrorist ved et tilfælde*

Pris som bedste dokumentar ved den internationale One World Festival i Bruxelles 2012 for *Mit Afghanistan*

Kristian Dahls Mindelegat 2013 for dækningen af krigen i Afghanistan

Nairobi Prisen 2013 for dækningen af krigen i Afghanistan

Columbus Prize 2016 for bidrag til dialogen i det danske demokrati

Public Service Prisen 2016, Publicistklubben, for dækningen af krigen i Syrien

Interview (24.5.16)

Du er født i Danmark og har taget journalistuddannelsen på SDU, men du har også afghanske rødder, fordi dine forældre kom hertil fra Afghanistan, din far som gæstearbejder. Hvad har det betydet for dig, at du har disse rødder?

I mit personlige virke har det betydet, at jeg er en person, der ret hurtigt har kunnet tilpasse mig og gebærde mig i forskellige kulturer. Det at vokse op i et miljø, hvor man bliver påvirket af to forskellige kulturer, gør, at man bliver god til at sætte sig ind i andre menneskers kultur og forstå deres tanke- og handlemønstre, og derved bliver man god til at gå i dialog med folk. Man bliver fleksibel og får lettere ved at omstille sig til nye situationer og sammenhænge. Men det har også betydet, at man bliver splittet mellem to kulturer. Tingene skulle være på en bestemt måde derhjemme, og på en anden måde ude i samfundet. Man kan derfor have svært ved at definere sig selv. Dette gælder vel mere eller mindre alle mennesker. Vi har bare noget kulturelt oveni alle de sociale og psykologiske problemer, som alle mennesker på en måde bakser med.

Professionelt har det alt i alt været en stor force for mig, men som udgangspunkt var det et problem, fordi jeg havde afghansk baggrund og var muslim. Der blev ofte stillet spørgsmål ved, om jeg mon var lige så god som de andre. Men efter at disse udfordringer var klaret, har det kun været en fordel. Jeg har brugt de kompetencer, som jeg på det personlige plan var nødt til at erhverve, til at afkode forskellige miljøer, kommunikere med andre, gøre opmærksom på mig selv og sparke døre ind. Men jeg kan stadig møde modstand på grund af de stereotyper omkring unge muslimske mænd, som findes i samfundet – at de er aggressive, udfarende, kriminelle, fokuseret på sex osv. Jeg møder det i stadig i min hverdag, hvor jeg oplever at blive sat i bås og at blive ramt af stereotyper om indvandrere. Hvis jeg f.eks. bliver stoppet af politiet i min bil, sker det nogle gange, at jeg bliver behandlet mere uvenligt og småaggressivt, end hvis det var en af mine etnisk danske venner, der kørte bilen. Jeg mærker det også, hvis jeg f.eks. vil ind på en natklub. Jeg bliver tjekket en ekstra gang og har også oplevet at blive nægtet adgang. Så jeg møder stadig diskrimination i mit daglige liv.

Du har selv for nylig i Politiken talt om at leve i to verdener i dit barndomshjem i Avedøre: familiens rum, hvor du blev tilskyndet til at uddanne dig, og ghettoverdenen med en anderledes brutal virkelighed. Kan du beskrive konflikten mellem disse to verdener og den betydning, den fik for dig som person?

Jeg levede faktisk i hele tre verdener: familien, ghettoverdenens subkultur og så den danske virkelighed, hvor skolen var det vigtigste. Som helhed var skolen et godt og trygt sted. Jeg havde mange kammerater, og min klasse og mine lærere var rigtig gode. Men skolegården blev efterhånden et kampområde. Jeg kunne ikke finde mig i at blive trynet, så jeg var nødt til at slå fra mig og pisse territoriet af. Jeg måtte hele tiden signalere at være mere maskulin og aggressiv, end jeg egentlig brød mig om at være, for at afskrække modstanderne.

Du har både boet i Avedøre og i Vollsmose, begge steder, hvor der bor mange indvandrere og socialt dårligt stillede danskere. Der er på det seneste kommet en hel bølge af litteratur fra ghettoen, naturligvis Yahya Hassans digte, men også Morten Papes "Planen" og Ahmad Mahmouds "Sort land". Er deres skildringer af kulturen og de sociale forhold i visse dele af indvandrer-kulturen noget, du kan genkende?

Jeg har læst uddrag af dem og også interviews med de tre forfattere. Jeg kan godt genkende nogle af typerne og kender også nogle af de familier, der beskrives. Det var familier, som havde store sociale problemer, og som kostede kommunen mange penge. Men én ting er beskrivelserne, en anden er den måde, de er blevet modtaget på. De få cases bliver i for høj grad gjort til noget, der er generelt for alle indvandrerfamilier, og det er langt fra sandheden. Der findes også masser af familier, der er velfungerende og ressourcerstærke. Familier, der bakker op om deres børn og støtter dem i at få en

uddannelse og blive en del af det danske samfund. Det gælder også i min familie. Min far var meget ambitiøs, men fik aldrig en uddannelse selv, og min mor blev gift og fik børn meget ung og dermed ikke uddannelse og arbejde. Men det, de ikke selv opnåede, støttede de deres børn i at opnå, og dermed realiserede de sig selv gennem deres børn. Alle vi fem børn i familien har fået gode uddannelser og arbejde. Vores forældre var virkelig ressourcestærke, de bakkede deres børn op og gav sig tid til dem. Mere end mange forældre fra Whiskybæltet, som har travlt med deres egen karriere.

Du har sagt i et interview med Weekendavisen (2007), at du var den eneste med indvandrerbaggrund på journalistuddannelsen på din årgang, og at du følte dig som "Palle alene i verden". Hvorfor det?

Jeg følte mig alene, fordi jeg kom fra en gadekultur, en modkultur, hvor vi kaldte os selv indvandrere, selvom vi ikke var det. Det er jo vores forældre, der er indvandret til Danmark, mens vi jo er danskere, født i Danmark. Men vi nægtede i trods at opfatte os selv som danske. Vi så os som del af en modkultur, som indbefattede rigtig mange ting, bl.a. en bestemt måde at tale på, et bestemt syn på samfundet og verden. Vi havde andre normer og værdier end de gængse og var på mange måder præget af hiphopkulturen og sort, amerikansk kultur i det hele taget. Det kom til udtryk gennem musikken, den måde, vi festede på, vores tøj osv.

På Vestre Borgerdyd Gymnasium, hvor jeg gik før journalistuddannelsen, havde der været flere af min slags, men på universitetet var jeg alene. Jeg boede først inde i centrum af Odense, hvor jeg på flere måder følte mig alene. Men så flyttede jeg til Vollsmose, hvor jeg følte mig hjemme og fik mange venner. Jeg lærte både her og også senere nye mennesker at kende og voksede også selv som menneske. Det var her, jeg omdefinerede mig selv fra indvandrer til individ.

Du har udtalt flere steder, at du havde svært ved at finde arbejde de første år efter din uddannelse. Hvorfor – tror du – det var sådan, og hvad var det så, der gjorde, at du til sidst fik den succes og den position, som du må siges at have i dag?

Jeg havde haft fokus på så mange andre ting under studiet, var en af de yngste og havde ikke fået et professionelt netværk, jeg kunne bruge i min karriere. Jeg havde ikke været så ambitiøs som mange af de andre og havde bl.a. ikke skaffet mig en god praktikplads. Så det var op ad bakke, da jeg kom ud på arbejdsmarkedet. Jeg var også en af de meget få journalister med minoritetsbaggrund, så jeg var pioner. Ved en jobsamtale blev jeg f.eks. spurgt, om jeg havde fået min uddannelse i Mellemøsten. Jeg kom i øvrigt til meget få jobsamtaler.

Der var også fordomme omkring, om indvandrere kunne tale og skrive det danske sprog godt nok. Det hang selvfølgelig sammen med, at mange danskere lever i en hvid ghetto og ikke har så meget

berøring med danskere som mig. På et tidspunkt besluttede jeg, at min indgangsvinkel skulle være at skrive om indvandrere og dermed bryde med de tabuer og stereotyper, der fandtes om minoritetsgrupper, f.eks. opfattelsen af Mellemøsten som udelukkende befolket af brune og aggressive horder, hvilket jo ikke er i overensstemmelse med virkeligheden. Jeg var meget fokuseret på et citat af Malcolm X, som jeg ikke kan citere nøjagtig, men det handlede om, at medierne er enormt stærke, fordi de kan få offeret til at fremstå som gerningsmanden og gerningsmanden til at fremstå som offeret. Denne sætning satte gang i noget hos mig. Jeg ville gøre en forskel.

Når man læser tidligere interviews med dig, fremgår det, at du er en meget idealistisk og engageret journalist, og at en del af motivationen for at starte journalistuddannelsen var, at du syntes, journalistikken om indvandrere manglede noget. Men du har også sagt, at du ikke bare vil ses som "ham indvandrerexperten". I interviewet fra Weekendavisen i 2007 siger du meget præcist: "I dag tænker jeg ikke mig selv som del af et kollektiv. Jeg ser mig selv som et individ blandt mange individer på tværs af etnicitet, religion og kultur. Dengang var jeg Nagieb, afghaner og indvandrer. Nu er jeg bare Nagieb."

Ja, jeg ser mig selv som et individ, der er brobygger. Jeg er rigtig mange ting på én gang. Jeg kan have lige så mange værdier tilfælles med helt fremmede mennesker på den anden side af jordkloden som med unge indvandrere på Vestegnen. Identiteter er tit noget, vi bekræfter hinanden i, bl.a. fordi medierne får os til at gøre det.

Hvis man ser på dit journalistiske arbejde og dine dokumentarfilm indtil nu, så har du i enestående grad kunnet bruge din baggrund til at trænge ind bag facaderne både i etniske miljøer og kulturer i Danmark og i verdens brændpunkter i f.eks. Afghanistan og Syrien. Hvordan var vejen til at få den journalistiske status?

I 2005 blev jeg ansat på DR, fordi jeg tilbød mig som gratis arbejdskraft. Der kom jeg i kontakt med Mads Brügger, som gav mig mulighed for at komme i praktik. Jeg var nødt til at prøve at tilbyde min arbejdskraft gratis. I løbet af det halvandet år, der var gået, siden jeg blev færdig som journalist, var jeg kun blevet indkaldt til to-tre samtaler – på grund af fordomme mod sådan en som mig, er jeg ret sikker på. Inden jeg kom på DR, havde jeg arbejdet lidt freelance og skrevet nogle artikler på *Urban*, hvor jeg blev parret med Lars Wikborg, og vi lavede bl.a. en serie artikler om Triple A-banden. Det hele kulminerede med en artikel, hvor vi afslørede, at den udsendelse, TV2 havde lavet om samme bande, var en falsk historie. TV2 havde lavet en reportage om banden, som de mente, ville overtage Danmark. Vores afsløring førte til, at TV2 måtte undskylde og trække historien tilbage. Det var min første journalistiske sejr.

Det var efter det, jeg kom til DR og Mads Brügger, som var redaktør på DR Ung, gav mig en chance for at udvikle min egen historie om jihadisme. Jeg havde jo gode kontakter i miljøet og et netværk at trække på. Jeg begyndte på en dokumentar om Morten Storm, som aldrig blev færdig, fordi han blev PET-agent. Vi nåede bl.a. at tage på research til Yemen, men jeg fik aldrig filmet.

Men der gik jeg også i gang med dokumentaren *Drabet på Rust*, som handler om den episode, hvor en dørmænd skød en gæst, der ville ind på spillestedet. Det var en undersøgende dokumentar, hvor vi prøvede at afsløre, at politiet muligvis havde indgået en aftale med dørmænd på Rust om, at han skulle bruges som vidne i en anden sag. Jeg har et meget stort personligt netværk på Nørrebro, men også på Vestegnen. Jeg har også selv arbejdet som dørmænd, da jeg studerede. Jeg har altid været en meget social person, som har nemt ved at skabe netværk.

Hvis vi ser på dine tre dokumentarfilm "Terrorist ved et tilfælde", "Måske uskyldig" og "Dømt for terror", så bygger de også på dit omfattende personlige kendskab til miljøerne og dit netværk. Men det er vel også emner, der optager dig, fordi du her beskæftiger dig med emner og personer, som kan være skyldige i det, de anklages for, men som måske også ofte ses på via stereotype forestillinger?

Ja, man kan sige, at jeg tog chancen og bevægede mig ind på nogle områder, som var højaktuelle, men også højspændte. Det var film om sager og personer, som vakte stærk, voldsom debat. Og her brugte jeg det, at jeg havde adgang til kilder, der gjorde det muligt at fortælle historierne med inddragelse af andre perspektiver og andre stemmer tæt på historierne og de personer, det drejede sig om. Jeg ville ikke have kunnet få støtte til den her type projekter, hvis ikke jeg havde haft den baggrund og det netværk, jeg havde.

Vidste du lige fra begyndelsen, at du ville arbejde med den visuelle journalistik snarere end skrivende journalistik?

Det visuelle kom senere, i begyndelsen troede jeg, at jeg skulle være skrivende journalist. Det var vigtig for denne udvikling, at jeg kom ud på DR, hvor jeg mødte Nils Giversen og Kristoffer Guldbrandsen og hjalp dem med *Den hemmelige krig*. I 2005 blev jeg sendt til Afghanistan første gang og gjorde brug af mit afghanske netværk der. Jeg kom i den forbindelse i kontakt med Jacob Høgel, som senere blev chef for New Danish Screen. Han så et klart potentiale i mig, og han var den, der betød, at jeg for første gang kom rigtig ind i at arbejde med film. *Måske uskyldig* er den første film, jeg laver selv, mens både *Terrorist ved et tilfælde* og *Dømt for terror* er lavet i samarbejde med bl.a. Miki Mistrati.

De tre film, du laver i 2009-10, som alle kredser om terror, synes jeg, har det tilfælles, at de selvfølgelig handler om terror som socialt, politisk og religiøst fænomen, men det er også menneskelige historier. Du prøver at vise, at selvom vi har at gøre med i visse tilfælde meget tvivlsomme karakterer, så er de altså også mennesker, og de har en historie. Er det en bevidst, journalistisk og dokumentarisk strategi?

Ja, jeg har helt bevidst besluttet mig for at gå i clinch med nogle af de centrale paradigmer, man har, både i vores del af verden og i Mellemøsten. Det er de paradigmer eller forestillinger, jeg prøver at behandle. Meget af det, jeg har lavet, handler om afdæmonisering, om at vise de andre sider af mennesker, som måske er på kanten med det samfund, de lever i. Hvad er deres bevæggrunde for at gøre også det negative, som de gør. Jeg prøver at lave film, som viser dem også som almindelige mennesker med de forestillinger, de har, og den verden, de lever i. Jeg vil gerne vise, at der er meget, man kan redde – miljøet, forholdet mellem lande, grupper og mennesker. Det er ikke håbløst, vi kan gøre noget på alle fronter. Forhåbentlig er det, jeg har lavet om de her mennesker i det specielle miljø, konstruktivt, fordi det giver os en bedre baggrund for at forstå det, uden nødvendigvis at acceptere det. Man kan altid lave en blot kritisk og negativ fremstilling af de her problematiske sager og mennesker. Men man kan også i kritikken prøve at fremme en forståelse, som viser, hvordan man måske kan få løst problemet.

Jeg går ud fra at du har været involveret i diskussioner om disse tre film, måske både herhjemme og i udlandet? Hvordan synes du, filmene er blevet modtaget, og synes du, de har været med til at sætte en dagsorden?

I forbindelse med *Mordet på Rust* kom der ganske voldsomme diskussioner om det at grave så dybt og afslørende i et emne som kriminalitet. Det var en udfordring, fordi det var en person fra det kriminelle miljø, der blev dræbt af en dørmænd, og selve det, at det relaterede sig til et kriminelt miljø, gav problemer. De andre tre dokumentarer har hver deres historie. *Terrorist ved et tilfælde*, som var produceret af TV2, som sendte den på et ret dårligt tidspunkt. Derfor nåede den ikke ud til et bredt publikum på TV. Men den blev præsenteret på festivaler, og det er jo fint nok, men der har du jo at gøre med et publikum, som i forvejen har et mere nuanceret syn på den slags sager. Det er synd, at tv-stationerne ikke tør sende den slags film på tidspunkter, hvor de kommer ud til et bredere publikum.

Måske uskyldig gav oprejsning for filmens kvindelige hovedperson. Den blev set af mange mennesker, som ikke umiddelbart ville se positivt på en muslimsk dansker med en terrordømt mand. Hun var virkelig bange før premieren, men blev kun mødt med venlighed og imødekommenhed og knus på gaden. Filmen om store A (dansk-marokkaneren Abderrozak Benarabe), *Fra bandekrig til Jihad* (2013), gav flere negative reaktioner, fordi den handlede om en kriminel, der gerne ville til Syrien. Skildringen er sådan set meget, meget nøgtern, synes jeg. Men folk reagerede på, at sådan en

som ham slet ikke burde komme til orde, at man ikke skulle lave film om sådan en. Jeg har fået stærke og negative reaktioner på nogle af mine film, hvilket måske ikke er så mærkeligt, når man tager i betragtning, at de skildrer kontroversielle sager og personer. Men overordnet set synes jeg mest, jeg har mødt positive tilkendegivelser. F.eks. fra danske soldater i Afghanistan efter *Mit Afghanistan*, som nikkede genkendende til deres egne oplevelser i landet. Det var fantastisk, for jeg var mest bange for deres reaktioner. Det er jo en film, som er kritisk overfor krigen og krigens parter, fordi de har taget befolkningen som gidsler. Men her var der altså meget positive reaktioner fra danske soldater.

Hvordan har reaktionen været i dit eget miljø?

Den har været meget positiv, og det betyder meget for mig, faktisk det, der betyder mest for mig, for det er der, jeg er vokset op. Jeg vil helst bygge bro mellem de to verdener. Jeg vil nødigt træde på nogen som helst mennesker, heller ikke folk fra mit eget miljø. Jeg vil vise en vej frem, hvor man kan få begge verdener til at mødes. Jeg kommer jo fra det miljø, selvom jeg laver film for hele Danmark. Men det er vigtigt for mig, at dem fra mit eget oprindelige miljø forstår og gouterer det, jeg laver, for på den måde kan jeg fungere som en bro mellem de to forskellige slags Danmark. Jeg vil gerne skildre de miljøer og de personer fra det Danmark, jeg selv kommer fra, kritisk, men jeg vil ikke være den, der ser ned på min egen baggrund. Jeg vil gerne bygge bro og skabe forståelse. Noget af det bedste for mig er, hvis en fra mit eget miljø, måske endda en med en meget problematisk baggrund, kommer hen til mig på gaden og siger, at de godt kan lide det, jeg laver. Man kan godt behandle det her miljø og de mennesker, der er i det, med respekt og forståelse uden at være ukritisk, men også uden at trampe på dem. På den måde går mine film imod den højreorienterede populisme, som blot ser disse mennesker som udskud. Min egen historie og de historier, jeg fortæller, peger på, at man kan godt blive til noget godt i det danske samfund uden at miste sine rødder og sit netværk. Vi er mennesker på tværs af vores etniske, kulturelle og ideologiske forskel, og man kan danne forbindelser både indenfor og på tværs af de nationale grænser.

Med filmen "Mit Afghanistan" fra 2012 skifter du spor på flere måder. Det er dels den første film, du helt selv har instrueret, og hvis man kigger på støtten, så er det indtil videre den af dine film, som har fået bredest støtte, bl.a. også fra de nordiske public service-kanaler og Nordisk Film og TV Fond. Der er hele tre produktionsselskaber involveret (Magic Hour Film, Grunnet Film og Piraya Film). Det er vel også første gang, du vender tilbage til dine rødder? Var det et drømmeprojekt at lave og realisere, eller var det kompliceret?

Det er den første film, jeg har lavet, som foregår i Afghanistan. Jeg ville gerne lave en film, som handlede om disse menneskers hverdag i en krigszone. Derfor var det ikke hensigtsmæssigt, hvis det

var mig, der filmende selv, og det kunne også være en trussel for deres sikkerhed, hvis de blev filmet af en udefra og også for mig, selvom jeg selv har afghanske rødder. Jeg har tit været i Afghanistan. Første gang i 2004, men jeg er stadig en fremmed i landet, selvom jeg taler sproget. Der er kulturforskelle, som gør, at mit Afghanistan og deres Afghanistan ikke er helt det samme. Det skinner også igennem i filmen, at selvom den er lavet på de deltagendes præmisser på mange måder, så er det jo mig, der har lavet og redigeret filmen, så det viser også noget om mit forhold til "mit Afghanistan".

Det var sikkerhedshensyn, som var den primære årsag til, at filmen blev lavet på den måde, den gjorde. Men da det nu var situationen, så fik det mig til at reflektere over de muligheder, der lå i andre måder at gøre det på. Ved at give forskellige typer mennesker en mobiltelefon til at filme med kunne jeg i mere radikal forstand lave en film på befolkningens præmisser, hvor det var dem selv, der filmede deres egen hverdag. Det, der sker, når man giver folk en mobiltelefon til at filme med, er, at det bliver mindre påfaldende, fordi alle har en mobiltelefon. Samtidig sker der selvfølgelig det, at de ganske vist filmer hverdagssituationer, men de kommer jo også til at iscenesætte dem, fordi de jo skal vælge, hvad og hvordan de filmer. Men alligevel kom vi lidt væk fra det vestlige blik, et blik, jeg jo også repræsenterer, selvom jeg har afghanske rødder. Det var lidt en nødvendighed, som skabte filmens udtryk, men det gav også nogle muligheder. Man kan måske sammenligne det lidt med det, som skete med de danske dogmefilm: Når man får dogmer eller begrænsninger for sine film, så må man være ekstra kreativ for at lave filmen.

Vi skal til at snakke om ligheder og forskelle mellem at lave film til og i den danske offentlighed og så det at arbejde internationalt. Du har jo i de senere år arbejdet vældig meget for Al Jazeera, og dine film er blevet vist på BBC og The Guardian. Findes der en særlig arabisk offentlighed, og når du ud til den, eller er det kun til eliten?

De fleste seere på Al Jazeera English findes faktisk i Afrika, Sydamerika, Asien og andre lande i den såkaldte tredje verden. De fleste i den arabiske verden ser Al Jazeera Arabic, som jeg dog også når ud til i oversat form. Men der bliver jeg opfattet som en fremmed, fordi jeg taler engelsk. Når vi taler om Al Jazeera English i den vestlige verden, f.eks. England, USA og Canada, der når jeg ud til en elite, og ikke til et bredt, almindeligt publikum, heller ikke blandt indvandrere i disse lande. Men denne globalt orienterede vestlige elite ser Al Jazeera English, fordi de gerne vil have et andet syn på den globale verden end CNN og BBC World. Al Jazeera har et princip om at "every human life has the same value", så de dækker katastrofer i hele verden mere ens end mange vestlige medier. En katastrofe i Afrika, som omfatter 200 mennesker, er lige så vigtig som en katastrofe af samme omfang i Vesteuropa. Jeg har altid set op til Al Jazeera, som laver sober og kritisk journalistisk. Samtidig bruger de et meget større og mere varieret netværk af journalister, ikke kun de centralt fastansatte korrespondenter fra

Vesten, som CNN og BBC World ofte benytter sig af. Når det drejer sig om aktualitetsbaseret dokumentarisme, er jeg nok den eneste danske journalist, der når ud til så mange mennesker i verden. Det er en gave og en god mulighed for mig.

Hvornår og hvordan skete denne tilknytning til en mere global offentlighed? Kom f.eks. "Mit Afghanistan" også længere ud?

Det skete nærmest parallelt med, at jeg begyndte at arbejde med *Mit Afghanistan*. Jeg blev gode venner med en brite ved navn Tom Greenwood, som bl.a. har lavet dokumentarer til den amerikanske tv-station PBS's *Frontline*, og som også har arbejdet for det engelske produktionsselskab Clover Films (som har afdelinger i USA og Singapore). Det er et ret berømt produktionsselskab, som har vundet mange Emmy Awards på aktualitetsdokumentar. Han introducerede mig for chefen. Tom Greenwood var medproducer på min film om Store A, *Fra bandekrig til Jihad*, som under navnet *Abdes' War* også har været vist i udlandet. De to dokumentarer om Taleban, som jeg laver i 2014, *On the Frontlines with Taleban* og *This is Taleban Country*, er produceret af henholdsvis Clover Films og Al Jazeera's Faultlines. Senere bliver jeg hyret til at lave dokumentarer om Taleban for BBC Panorama, BBC's flagskib. Jeg lavede også for det nordamerikanske Vice News dokumentaren *The Rise of British Jihadists in Syria*, som bliver set på nettet af mere end en million mennesker. På den måde bliver jeg kendt og får et navn ude i verden. Jeg har ikke brug for døråbnere mere og går solo. Nu har jeg et lille produktionsselskab sammen med Tom, som hedder North Bridge Film, som har klippet nogle af produktionerne. Jeg har aldrig tjent bedre end nu og arbejder mindre. Det er hurtige dokumentarer, der skal ud hurtigt. Det er de internationale broadcastere, der holder mig kørende. Men det vigtigste er, at jeg kommer ud til et stort publikum med mine dokumentarer og dermed er med til at påvirke deres syn på verden. De dokumentarer, jeg laver, er ikke filmisk gennearbejdede på samme måde som film med længere produktionstid. Men jeg har arbejdet sådan de sidste fire år, fordi det har været vigtigt for mig at bruge mine kilder og mit netværk til at påvirke den globale opinion omkring Syrien, Afghanistan og andre af verdens brændpunkter.

Din seneste film "Dagbog fra Syrien" kom i en dansk version via Politiken TV i tre dele, men er også lavet i en engelsk version til Al Jazeera. Er denne dobbeltstrategi bevidst?

Ja, det er klart, at det, som er det overordnede i det, jeg har lavet de sidste mange år, er at nå ud til et globalt publikum. Det er her, jeg stærkest kan få en gennemslagskraft, og det er også der, jeg tjener mine penge som dokumentarist. Men jeg vil jo også gerne nå det danske publikum, som jeg gjorde med de fleste af mine tidligere film. Men hvis jeg udelukkende skulle satse på det danske, så skulle jeg

jo have en permanent tilknytning til en tv-station, eller jeg ville blive afhængig af finansiering fra f.eks. DFI. Det ville så også kræve, at jeg lavede nogle andre typer film. Men ved at få mine film finansieret i udlandet, så får jeg også en mulighed for at versionere nogle af dem til en dansk sammenhæng.

Din Syriensfilm må siges at ramme lige ind i en af de mest betændte og blodige konflikter i det seneste årti. Det kan ikke have været en let film at optage. Hverken for dig personligt eller for de øvrige medvirkende. Du er en modig mand og har haft pistolen for panden flere gange, men prøv at fortælle om, hvordan man overhovedet får adgang til de steder og personer, du får adgang til her?

Jeg bruger altid kun et netværk af personer, jeg har tillid til og kender personligt. Jeg skal kunne stole 100% på dem. Hvis mit netværk ikke rækker, så prøver jeg at finde en professionel hjælp, men igen via et personligt netværk. Vi taler jo om områder, hvor vestlige journalister er guld værd som varer i kidnapning. Jeg har selv prøvet at blive kidnappet i Afghanistan i 2008, så jeg tager altid kun et lille skridt ad gangen. Jeg har et vidtfavnende netværk rundt omkring i verden, som jeg har tillid til. Men der er alligevel ting, jeg ikke kan gardere mig imod, som nu sidst jeg var i Syrien, hvor jeg blev tævet af grænsevagter. Og det er noget, som er hårdt, men noget, jeg er forberedt på. Selvfølgelig kan det værste ske, at man mister lemmer eller endog kan dø. Men mit ønske om og vilje til at gøre en forskel vejer mere end min frygt. Mit formål er altid at komme skridtet videre, afdække lag, som ingen andre gør. Jeg tror og håber på, at jeg gør en forskel ved at trænge dybere ind i den virkelighed, som den daglige nyhedsjournalistik af gode grunde kun kan skrabe i overfladen på.

Du har i flere af disse reportager beskæftiget dig med fænomenet europæisk jihadisme, altså folk bosat i Europa, som tilslutter sig islamiske terrorbevægelser. Du har lavet reportager om britiske jihadister og en enkelt om den berygtede danske jihadist Store A. Hvordan forklarer du selv fænomenet europæisk jihad?

Der er en gruppe unge i Vesten, som enten er efterkommere af indvandrere eller konvertitter, som føler sig marginaliserede og bliver set ned på med lavt selvværd til følge. Gennem ISIS får de oprejsning, bliver bannerførere og helte. Vi er nødt til at tilbyde dem noget andet, så de får en mere positiv selvopfattelse. Ekstremisme skal bekæmpes ved at give folk muligheder i samfundet, og det skal ske både ved en mindre hyklerisk udenrigspolitik og ved hjælp af en social indsats, der økonomisk og psykologisk sigter mod inklusion.

Ser du noget håb for en fredelig udvikling i Syrien og de øvrige konflikter i den arabiske region, hvis man kan kalde den det?

Jeg er optimistisk på den lange bane. På den korte bane er meget blevet værre i de senere år, især i Mellemøsten, men jeg ser det hele som en organisk udvikling. Det hele kan ikke komme på én gang, der skal en naturlig udvikling til, bestemt af interne aktører, ikke eksterne, som det ofte har været tilfældet i Mellemøsten, hvor stormagterne gang på gang har grebet ind. Somme tider kan jeg dog godt sidde og hænge lidt med næbbet på min altan.

Hvad bør Vesten og Danmark gøre?

Der er ingen gylden formular for, hvordan vi skal handle, bortset fra at få parterne til forhandlingsbordet. Her har vi ikke gjort nok. Jeg tror kun på magt som den sidste mulighed, men det kan blive nødvendigt. Vi bør også føre en mere idealistisk udenrigspolitik, hvor vi ikke med den ene hånd fører krig i Irak og med den anden behandler Saudi-Arabien med fløjlschandsker, bl.a. ved at sende kronprinsparret på venskabsbesøg. Med hensyn til at forebygge ISIS-rekruttering i vestlige lande er mere inklusion af marginaliserede unge løsningen. De skal have et håb og et alternativ til ISIS' ideologi.

På baggrund af din egen erfaring, hvordan mener du så, den danske filmkultur er til at håndtere globaliseringen og den multikulturelle virkelighed i Danmark?

Jeg synes, at der er sket rigtig mange ting, siden jeg blev færdig som journalist, især indenfor dokumentarfilm, hvor det ikke længere bliver anset for en hæmsko at være nydansker, snarere det modsatte. Men indenfor fiktionen lever man stadig i en boble. Der er begyndt at ske en lille smule, men det er stadig sådan, at DR og TV2 i den bedste sendetid sender tv-serier med kun danske skuespillere i hovedrollerne. De er nogle bangebukse. Kunsten skal ikke vente på, at folk er parate, den skal selv fortælle folk, at de er parate, og sende noget, der rusker op i de vante forestillinger. I USA har tv-serier måske været med til at ændre folks opfattelse. Før man fik en sort præsident, havde man en sort præsident i en tv-serie, og også homoseksuelle har været repræsenteret i serier, længe før de var accepterede i offentligheden. Sådan skal det også være i Danmark. Filmkulturen skal gøre en forskel.

Kan du løfte sløret for, hvilke dokumentarfilm du gerne vil lave i de kommende år?

Jeg har en film om *Syria's White Helmets*, som jeg længe gerne har villet lave, og som netop er blevet færdig og udsendt på Al Jazeera. Det er en dokumentar om de mennesker, som yder en helt utrolig humanitær indsats i Syrien, og som går ind med livet som indsats. Men ellers kunne jeg godt tænke

mig at lave nogle dokumentarfilm, der er anderledes end dem, jeg laver lige nu, og som ikke kun handler om konflikter, eller som handler om konflikter på en anden måde. Min kone er nervøs, og mine børn er også ved at blive så store, at de forstår, hvad jeg udsætter mig selv for. Jeg leger også lidt med tanken om at lave fiktion, som behandler de samme temaer, som jeg har arbejdet med før. For tiden arbejder jeg på at udvikle nogle ideer sammen med Omar Shargawi og skaffe støtte til dem.